

POSTANOWIENIE

Dnia 6 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Strzelczyk

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie skargi wierzyciela Gminy W. - Prezydenta W.
na postanowienie referendarza sądowego z dnia 24 sierpnia 2017 r.,
sygn. akt VII Co (...)
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 czerwca 2018 r.,
na skutek zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Rejonowy w W.
postanowieniem z dnia 3 stycznia 2018 r., sygn. akt VII Co (...),

"I. Czy do rozpoznania skargi na orzeczenie referendarza sądowego o odrzuceniu skargi na czynności komornika ma zastosowanie art. 767^{3a} k.p.c., czy też art. 398²² § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.?

II. Przy założeniu, że zastosowanie ma przepis art. 767^{3a} k.p.c., czy w razie stwierdzenia braku podstaw do odrzucenia skargi na czynności komornika, należy zaskarżone orzeczenie zmienić w ten sposób, że je uchylić stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu, czy też Sąd powinien przystąpić do dalszego rozpoznania skargi na czynności komornika?

III. Przy założeniu, że zastosowanie ma przepis art. 398²² § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., czy w razie bezzasadnego odrzucenia przez referendarza skargi na czynności komornika, w związku z utratą mocy przez zaskarżone orzeczenie referendarza, sąd przejmuje do rozpoznania skargę na czynności komornika, jako sąd I instancji?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Przedstawione przez Sąd Rejonowy zagadnienie prawne powstało przy rozpoznawaniu skargi wierzyciela na postanowienie referendarza sądowego w przedmiocie odrzucenia skargi na czynności Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w M. w sprawie KM (...) jako złożonej do komornika po terminie określonym w art. 767 § 5 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 8 września 2016 r., nadanym art. 21 ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks Cywilny, ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015 r., poz. 1311).

Sąd Rejonowy zwrócił uwagę na istnienie w obowiązującym porządku prawnym dwóch systemów rozpoznawania skargi na orzeczenie referendarza – systemu pierwszoinstancyjnego, który odnosi się do orzeczeń formalnych, które tracą moc (art. 398²² k.p.c.) lub orzeczeń merytorycznych wydawanych w postępowaniu nieprocesowym, w sprawach wieczystoksięgowych i rejestrowych (art. 518¹ k.p.c.) oraz systemu drugoinstancyjnego, w którym sąd orzeka jako sąd drugiej instancji stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu (art. 398²³ § 2, art. 767^{3a} k.p.c.), a w drodze odesłania zastosowanie mogą mieć przepisy o zażaleniu, apelacji lub o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z art. 767^{3a} k.p.c. sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone orzeczenie referendarza utrzymuje w mocy albo je zmienia, natomiast przepis ten nie przewiduje uchylenia orzeczenia referendarza.

Uzasadniając wątpliwości co do wyboru właściwego systemu rozpoznawania skargi na orzeczenie referendarza o charakterze wypadkowym w ramach rozpoznania skargi na czynności komornika Sąd zaznaczył, że za uznaniem regulacji art. 767^{3a} k.p.c. za szczególną w stosunku do art. 398²² § 2 i 3 k.p.c., przemawia usunięcie z drugiego z tych przepisów wskazania rodzajów postanowień referendarza sądowego wydawanych w postępowaniu egzekucyjnym, na które przysługuje skarga. Szczególny charakter art. 767^{3a} k.p.c. pozwalałby na uznanie, że przepis ten wprowadził jednoosobowy skład sądu pozostawiając drugoinstancyjny charakter rozstrzygnięcia sądu a także reguluje dopuszczalność,

skutki i sposób wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego wyłącznie w sprawach, w których kompetencja do dokonywania czynności przez referendarza jest zawarta w przepisach części trzeciej kodeksu, a w pozostałych sprawach zastosowanie ma art. 398²² k.p.c. Sąd Rejonowy wyraził nadto wątpliwość co do dopuszczalności uchylenia wadliwego orzeczenia referendarza, skoro art. 767^{3a} k.p.c. nie odróżnia kwestii wypadkowych, takich jak odrzucenie skargi na czynności referendarza. Zwrócił uwagę na wskazywaną w doktrynie możliwość wyeliminowania wadliwego orzeczenia wypadkowego przez dokonanie zmiany zaskarżonego postanowienia przez jego uchylenie. W przeciwnym przypadku trzeba by uznać, że sąd powinien przystąpić do rozpoznania skargi na czynności komornika działając jako sąd drugiej instancji i odnosząc się do orzeczenia, które nie utraciło mocy, a to łączy się z problemem zaskarżalności orzeczenia sądowego w aspekcie art. 176 ust. 1 i art. 78 Konstytucji RP wskutek pozbawienia strony instancji. W świetle art. 764⁴ § 1 k.p.c. i art. 394 § 1 k.p.c. orzeczenie Sądu w przedmiocie odrzucenia skargi na czynności komornika postanowieniem referendarza sądowego byłoby bowiem niezaskarżalne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy, przystępując do rozpoznania przedstawionego zagadnienia prawnego, w pierwszej kolejności zobowiązany jest zbadać, czy zostały spełnione formalnoprawne wymogi do przedstawienia zagadnienia prawnego, a w konsekwencji, czy zaistniały przesłanki do podjęcia uchwały.

Ustawodawca, przyznając sądowi drugiej instancji uprawnienie do przedstawienia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., uzależnił skuteczność skorzystania z niego od wystąpienia w sprawie poważnych wątpliwości prawnych oraz niezbędności oczekiwanej odpowiedzi do rozstrzygnięcia sprawy. Przymiotnik kwalifikujący „poważne” oznacza, że istnieją zasadnicze trudności w ich wyjaśnieniu przy wykorzystaniu podstawowych metod wykładni a nadto, że w przypadku powstania wątpliwości zwykłych sąd odwoławczy obowiązany jest rozwiązać je we własnym zakresie. (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2010 r., II PZ 4/10, nie publ., z dnia 12 stycznia 2010 r., III CZP 106/09, nie publ., z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13, nie publ.).

Przedstawione zagadnienie prawne nie odpowiada przytoczonym wymaganiom dlatego, że nie spełnia pierwszej z wymienionych przesłanek z uwagi na nie budzące wątpliwości unormowania ustawowe dotyczące przedstawionego problemu.

Skarga na orzeczenie referendarza należy do tzw. innych środków odwoławczych i ze względu na jej charakter, funkcje i cele jest lokowana obok sprzeciwu od wyroku zaocznego, sprzeciwu od nakazu zapłaty, nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, skargi na czynności komornika i zarzutów na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Skarga przysługuje zarówno od orzeczeń merytorycznych, jak i formalnych kończących lub nie kończących postępowania i zmierza do zmiany lub usunięcia wadliwego orzeczenia, a jej konstrukcja ma zapewnić realizację postulatu szybkości i ekonomii postępowania.

Dopuszczalność, skutki i sposób zaskarżania czynności referendarza sądowego w postępowaniu egzekucyjnym zostały odrębnie unormowane w art. 767^{3a} k.p.c., który w brzmieniu obowiązującym od dnia 8 września 2016 r. stanowi, że skarga na postanowienie referendarza sądowego przysługuje w przypadkach, w których na postanowienie sądu przysługuje zażalenie, wniesienie skargi nie powoduje utraty mocy przez zaskarżone postanowienie referendarza sądowego, sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu i rozpoznając skargę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone postanowienie referendarza sądowego utrzymuje w mocy albo je zmienia.

Norma art. 767^{3a} k.p.c., wobec nadania jej szczególnej treści i umiejscowienia wśród przepisów ogólnych postępowania egzekucyjnego, ma charakter szczególny w stosunku do przepisów dotyczących skargi na orzeczenie referendarza sądowego zawartych w art. 398²² – 398²³ k.p.c. To oznacza, że w razie wniesienia skargi orzeczenie referendarza sądowego nie traci mocy a sąd, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu, rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. W postępowaniu egzekucyjnym skarga nie jest środkiem anulacyjnym lecz pełni funkcję zażalenia na postanowienie sądu i regulą

jest jej reformatoryjny charakter. Orzeczenie sądu wydane w wyniku rozpoznania środka zaskarżenia powinno zatem zastąpić dotychczasowe wadliwe rozstrzygnięcie, co do którego skargę wniesiono, bo założeniem jest eliminacja z obrotu prawnego negatywnie ocenionego orzeczenia referendarza sądowego. Te same zasady dotyczą skargi na orzeczenie referendarza sądowego, którego przedmiotem jest rozstrzygnięcie formalne o dopuszczalności skargi na czynności komornika. Sąd, w przypadku stwierdzenia braku podstaw do odrzucenia skargi na czynności komornika, powinien przesądzić tę kwestię i orzekając reformatoryjnie, zmienić orzeczenie odrzucające skargę przez jego uchylenie. Zmiana orzeczenia w ten sposób, że sąd nie odrzuca skargi, przesądza o jej dopuszczalności, która nie podlega ponownemu badaniu przez referendarza w zakresie objętym uchylonym orzeczeniem. Orzekanie przez sąd w sposób reformatoryjny w wyniku uwzględnienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego w przedmiocie odrzucenia skargi na czynności egzekucyjne komornika trzeba rozumieć zatem w ten sposób, że w razie uznania zasadności twierdzeń skarżącego sąd zastępuje dotychczasowe negatywne rozstrzygnięcie w kwestii dopuszczalności skargi rozstrzygnięciem pozytywnym, kończąc w sposób ostateczny formalną kwestię wpadkową. Takie rozstrzygnięcie nie przesądza o możliwości odrzucenia skargi przez referendarza sądowego z innych przyczyn, które nie stanowiły przedmiotu orzekania sądu rejonowego.

Z tych względów orzeczono na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

aj

r.g.